CZĘŚĆ V. № 41. ROK. 3 (1832.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się w Redakcyi zapisując: do Redakcyi Tygodnika w Petersburgu, w Gazetnej Expedycyi Petersburskiego Pocztamtu, i we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

Cena *Roczna* na prowincyą s pocztą, a w Stolicy z nosze niem do mieszkań 50 rub. as. *Półroczna* 25 r. as. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina, *Roczna* 45 r. as. *Półroczna* 25 rub. as.

Wtorek, 31 Maja.

Wiadomości krajowe.

Petersburg 30 *Maja.*

Przez roskaz dzienny CESARSKI 9 b. m. mianowani: Dowodzca 2*ej* bryg. 1*ej* dyw. grenadyjerów Jen.-major *Brajko* Komendantem m. Witebska, na miejsce Jen.-majora Knipper, który otrzymuje urlop do czasu wyleczenia ran; Dowodzca 2*ej* bryg. 3*ej* dyw. pieszej Jen.-major *Szczerbacki*, dowodzcą 1*ej* dywizyi grenadyjerów.

— Przez Reskrypta CESARSKIE mianowani kawalerami orderu S. Anny 1 kl., nadzwyczajni posłowie i ministrowie pełnomocni przy dworze Niderlandzkim, Austryjackim: baron *Binder* i Pruski, hrabia *Truchsess.*

— *Ukazy* CESARSKIE *do Rządz. Senatu.* 10 *Maja b. r.* «Wraz z Ukazem NASZYM, danym Rządzącemu Senatowi w d. 10 Lipca 1831, przesłane mu zostały zatwierdzone przez NAS prawidła dla Gubernijalnych Kommisyj i Izb Skarbowych, w rzeczy sekwestru i brania na skarb (konfiskaty) dóbr powstańców w gubernijach od Polski przywróconych i likwidacyi ciążących na tych dobrach długów.»

«Dziś, uznając zá potrzebną uczynić ostateczne postanowienie o tych, z liczby wspomnianych majątków, które, na zasadzie takowych prawideł, powinny przejść do skarbu, lub, będąc już zabrane, nie otrzymały szczególnego przeznaczenia, i s powodu długów nie mają być sprzedane; z uwagi na wydatki, poniesione przez skarb s przyczyny buntu, i dla zwiększenia środków opłaty urosłych stąd długów Państwa, Roskazujemy:

1) Dochody z majątków zaludnionych, wyjąwszy te, którym dane przez NAS będzie szczególne naznaczenie, zaczynając od 1833 roku, uważać, do nowego roskazu, jako własność Komisyi Umorzenia długów Państwa, wyłączając tylko 5 procent, od spodziewanego corocznego dochodu według lustracyi, (mającego się raz nazawsze określić, przez osobne na każdy majątek postanowienie); jakowe procenta mają być pobierane na kapitał Inwalidów.»

2) «Na ten koniec Izby Skarbowe zarządzając wspomnionemi dobrami, pod głównem zwierzchnictwem Ministra Skarbu i Departamentu dóbr skarbowych, będą wnosiły całkowity dochód do Kommisyi umorzenia, za potrąceniem jedynie kosztów zarządu miejscowego w tychże Izbach i w Ministerstwie; Kommisya zaś sama uczyni rosporządzenie o przesłaniu należnej kapitałowi Inwalidów części.»

3) «Izby Skarbowe mają zarządzać temi dobrami w taki sposób, jak starościńskiemi, oddając je w arendę lub naznaczając do nich rządców i ich pomocników.»

4) We wszystkich zaludnionych dobrach, w miarę ostatecznej ich konfiskaty, będzie sprawiona nowa lustracya, stosownie do instrukcyi Ministra Skarbu, mająca służyć za zasadę do zarządu niemi.»

5) «Rosporządzenia we względzie dochodów z dóbr konfiskowanych w 1*m* i 2*m* punkcie niniejszego ukazu wyrażone, nie stosują się do dóbr skarbowych, starościńskich, które zostawały w doczesném posiadaniu buntowników. Te ostatnie dóbra, po odebraniu ich, zachowują swą oddzielną naturę i wracają do skarbu wraz z dochodami.»

6) Ziemie nie zaludnione, do żadnego majątku nieprzyłączone i całkiem oddzielne, oddawać na czynsz, a wybierane dochody, po potrąceniu wydatków, odsyłać też do Komissyi Umorzenia, na tejże zasadzie, jak dochody z dóbr zaludnionych, to jest, s przeznaczeniem 5 od sta na kapitał Inwalidów. Jeśli zaś oddanie którejkolwiek s tych ziem na czynsz, s powodu długów, lub innych okoliczności, będzie niedogodném, wtenczas Minister Skarbu ma prosić o pozwolenie sprzedania ich lub przedsięwzięcia innych środków dla otrzymania dochodu.»

7) «Domy i inne zabudowania prywatne w miastach, miasteczkach i wsiach, które okażą się niepotrzebnemi do zarządu dóbr skonfiskowanych, oddać w wiedzę głównej Zwierzchności osad wojskowych, pod kwaterunek wojsk, jeśli do tego zdatnemi będą; zabudowania zaś temu celowi nieodpowiedne, użyć, z rozrządzenia Ministra Skarbu, na inne potrzeby skarbowe, lub naznaczyć na sprzedaż przez licytacyą, na rzecz Komissyi Umorzenia, jak wyżej o niezaludnionych ziemiach powiedziano, wyjąwszy te budowle, które już otrzymały lub otrzymują od NAS szczególne przeznaczenie.»

8) «Cała ruchomość, należąca do skonfiskowanego majątku, wyjąwszy przedmioty do samego utrzymania i gospodarowania w nich potrzebne, równie jako i dalsza wszelka ruchomość, oddzielnie konfiskacie podpadająca, i dochody z dóbr nie ruchomych po rok 1833, na cel zwrotu w części wydatków poniesionych przez skarb na rozbior i zarząd dóbr skonfiskowanych, postąpią do Skarbu Państwa. W tym celu, z rozrządzenia Ministra Skarbu przedmioty nadpotrzebne mają być sprzedane, o tych zaś, które mogą mieć szczególne przeznaczenie, jakoto: o bibliotekach, przedmiotach sztuk pięknych, rzadkościach i t. p. uczynić rosporządzenie, jakie po pilnéj rozwadze za najpożyteczniejsze będzie uznane.»

9) «Kapitały skonfiskowane obracać naprzód na opłatę uznanych długów tych powstańców, których były własnością; a potém, na uwolnienie od długów dóbr nieruchomych innych powstańców, które zostały na skarb zabrane; czyste zaś pozostałości, w miarę jak będą przychodziły, odsyłać do Komissyi Umorzenia długów Państwa, która, tak od kapitału, jak i od procentów, ma potrącać 5 od sta na kapitał Inwalidów.»—12 *Maja*. Ober-prokuror Ogólnego zgromadzenia Moskiewskich Departamentów Rządz. Senatu Radzca Tajny *Nowosilcow* mianowany zostaje Senatorem.—Miejsce jego zajmuje były Ober-prokuror 7 Dep. Rządz. Senatu Rzecz. R. St. *Ozierow*, przyjęty na nowo do służby.—Dawny Wice-gubernator Wileński, a teraz zostający przy Ministerstwie Skarbu Rzecz. R. St. *Listowski*, otrzymuje zupełne uwolnienie od służby, na własną prośbę—również uwolniony zostaje dawny Wice-gubernator Grodzieński, zostający teraz przy Heroldyi, Radzca Stanu *Chodolej*.—20 *Maja*. Zarządzający oddzielną Expedycyą Kontroli Państwa Radzca Kol. *Christiani*, mianowany Radzcą Stanu i Zarządzającym tymczasową Kommisyą Kontroli wydziału marynarki—Skarbny Gubernijalny Liflandski 7 klassy *Taube*, mianowany Wice-gubernatorem Wileńskim i Radzcą Kollegijalnym — Pełniący obow. Doktora Głównego Seminarium Wileńskiego Doktor Medycyny i Chirurgii 7 klassy *Wròblewski* i Starszy Nauczyciel tamecznego Gimnazium 9 klassy *Kukolnik*, podwyższem do stopni: pierwszy, Radzcy Kollegijalnego; ostatni, Assesora Kollegijalnego.

— Przez Ukazy Cesarskie do Kapituły orderów, mianowani kawalerami orderu Ś. Anny 2 kl. s koroną: 20 b. m. Radzcy Stanu: Dziekan wydziału lekarskiego w Uniwersytecie Wileńskim *Mianowski*, i wysłużony Professor tegoż Uniw. *Śniadecki;*—tegoż orderu 3 kl. 8 b. m. Cenzor pocztowej Kantory gubernijalnej Wileńskiéj Radzca hon. *Mayst;* i 24*go*, Kobryński powiatowy lekarz *Witkowski*.

Ukazy Rządzącego Senatu 1 *Depart*. — 1) 18 *Maja b. r.* Z ogłoszeniem etatu tymczasowego oddziału, ustanowionego w Kontroli Państwa, przy Expedycyi rachunków wojennych, na cel sprawdzenia rachunków z wojen Perskiej i Tureckiej. — 20 *tegoż m.* Iż opłaty od dzierżawców monopolij trunkowych, za 1*ą* i 2*gą* połowę miesiąca weszłe w dniach 18*m* i 27*m*, nie mają być uważane za spoźnione i nieulegają procentom—4) *tegoż dnia*. S pojaśnieniem, jak mają być w urzędach powszechnéj opieki liczone procenta od poszlin wchodzących z majątków rozdzielonych przez exdywizyą, s prawem wykupna—4) 25 *tegoż m.* S pojaśnieniem, jak ma być liczoną służba urzędników, którzy jeździli za urlopami, i przedstawieni zostali do znaku nienagannéj służby. *(G. S.)*

— W skutek Ukazu J. C. M. z d. 22 Grud. 1830 nałożone zostały w Kwietniu b. r. areszta w Gubernii Wołyńskiej na dobra następnych osób: Julii, córki Ignacego, *Zagurskiej* w pow. Włodzimierskim, 63 dusze, czyniące dochodu rocznie 5000 r. ass., s powodu wydalenia się jéj do Austryi mimo wiedzy rządu; Karoliny córki Tadeusza *Wydżga*, w tymże pow. 14 dusz, dochodu 40 r. sr., s powodu wydalenia się jéj syna Antoniego, do Król. Polskiego; Erazma syna Józefa *Pruszyńskiego*, w pow. Owruckim, dusz 1745, doch. 1500 r. sr., w jakowym majątku znajdują się dwie fabryki sukienne, huta szklanna, cztery rudnie i hamernia, s powodu znajdowania się syna jego Józefa w Austryi; Alexandra syna Aloizego *Szemiotha*, w pow. Łuckim, 60 dusz, doch. 3775 zł. i nadto z arendy karczemnéj 1150 zł., s pow. połączenia się jego s powstańcami; Stanisława syna Michała *Ruczyńskiego*, w tymże pow. 226 dusz, doch. 1000 r. sr. s pow. znajdowania się syna Eustachego w Król. Polskiem; byłego Jenerała wojsk Polskich Ludwika syna Stanisława *Kropińskiego*, w tymże pow. 355 dusz, doch. 1000 r. sr., s pow. wydalenia się jego do Austryi; byłego Assesora sądu Ziemskiego Xawerego syna Jana *Słoniewskiego*, w tymże pow. 72 dusze, doch. 350 r. sr. s powodu przyłączenia się jego do zgrai rokoszań; Adama syna Ignacego *Hulewicza*, na niedzielny majątek w tymże pow. 167 d. doch. 390 r. sr. s takiegoż powodu; Fabiana syna Franciszka *Rogozińskiego*, w tymże pow. 7 dusz, doch. 50 r. sr., s takiegoż pow.; Tomasza syna Mateusza *Fałkowskiego*, w tymże pow. 57 dusz, doch. 335 r. sr. i w Włodzimierskim pow. 119 dusz, doch. 981 r. 4 k. ass., s pow. wydalenia się jego do Austryi, bez wiedzy rządu; Mikołaja i Wincentego synów Ludwika *Brzezckich;* w Łuckim pow. 108 dusz, doch. 1200, s pow. przyłączenia się ich do zgrai powstańców; Władysława syna Onufrego *Moszyńskiego*, w tymże pow. 354 dusz, doch. 5000 zł., s takiegoż powodu.

— Komissya tymczasowa Kontroli Wydziału Prowiantskiego ogłasza, iż, oprócz summ, które z rachunków dawniej ukończonych naznaczone były do wypłaty obywatelom gubernii Grodzieńskiéj, uznano dla nich należności za wzięte w 1813 roku do Grodzieńskiego zapasnego magazynu produkta, jeszcze 271,905 rubli, 21½ kop. assygn.; o wypłacie jakowych, komu należy, Kontroler Państwa posłał do Ministra skarbu odezwę w dniu 18 Maja bieżącego roku.

— Do Petersburga przybyli: 23 b. m. s Nowogrodu Dowodca korpusu grenadyjerów Jen.-piechoty xżę *Szachowski;* z Lucyna, Kamerjunker hr. *Szadurski;* s Kijowa, służący w kancelaryi Sekretarza Stanu Łonginowa Ass. Kol. *Kamieński;* — 24*go*, s Grodna, obyw. pow. Nowogródzkiego, *Sliżień;*—25*go*, z Rewla, Jen.-adjutant *Benkendorf;* —26*go*, z Mitawy, orszaku J. C. M. Jen.-major hr. *Strogonow*. Wyjechali: 23*go*, do Grodna, Jen.-adjut. *Włodek;* do Moskwy, Jener.-adjutant *Goleniszczew-Kutuzow;*—24*go* do Warszawy, członek deputacyi *Dembiński;* do Mittawy Jener.-porucznik artyllcryi *Euler;* do Moskwy, zarządzający expedycyją znaku nienagannej służby Rz. R. St. xżę *Jusupow;*—25*go*, do tegoż miasta, Członek Rady Państwa Jen.-piechoty *Jermołow*.

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 25 *Maja.* Król Jmć dawał 18 b. m. wielki bal; liczba obecnych nader była znaczną; pomiędzy niémi znajdował się i xżę Wellington ze wszystkiemi swoimi przyjaciółmi. Lord Grey niebył na nim s powodu słabości zdrowia.

— Na pos. izby niższej 22 b. m. lord Althorp wniosł, ażeby mianowano komitet tajny, dla wzięcia pod rozwagę pytania względem odnowienia przywileju angielskiego banku. Po niejakich sporach, wniosek takowy przyjęto, i mianowano komitet s 32 członków, w liczbie których znajdują się lordowie: Althorp, Sir R. Peel, J. Russel, sir J. Grahame i t. d.

— Okręty angielskie, stojące na Tagu, mają, jak twierdzą, wyjść na spotkanie tych, które do tegoż miejsca niedawno odpłynęły. Cała eskadra stanie potém u rogatki, i zachowywać będzie najściślejszą neutralność, mając się jednak w gotowości do pomagania Don Pedrowi, w razie jeśliby Hiszpania naruszyła dane ze swej strony przyrzeczenie niewdawania się.

— Tutejsze towarzystwo literackie, obchodziło w tych dniach 43*cią* rocznicę swejego założenia, pod prezydencyją xcia Sommerset. Po spełnionych zdrowiach Króla, Królowej, lorda Brougham i Ram-Mohun-Roya, sir J. Malcolm wniosł też zdrowie obecnego na posiedzeniu P. Mayerbeer.

Paryż 25 *Maja.* Na odjazd xcia Orleanu wyznaczony jest właśnie dzień dzisiejszy. Towarzyszyć mu będą w przedsiębranej podróży adjutanci: Jen.-por. baron Baudrand, i naczelnik szwadronu P. Gérard; tudzież PP. Montguyan, de Chabaud Latour, i sekretarz xcia P. Boismilon.

— Król Jmć zamówił u P. Pradier, członka Akademii sztuk pięknych, marmurowe popiersie P. Cuvier, które przeznacza dla Akademii Nauk.

— P. Dupin starszy podaje się za Kandydata do Akademii Francuskiej na miejsce P. Cuvier.

— Piszą s Tulonu, iż 17 b. m. wrócił tam z Ajaccio statek parowy *Sphinx*, ciągnąc za sobą pojmany niedawno statek *Carlo Alberto;* natychmiast udał się na jego obejrzenie Admirał s prokurorem królewskim, sędzią śledczym, tudzież jednym adjutantem, i okazało się, iż znajdująca się na tym statku dama, miana z razu za xżnę Berry, jest Matylda Beschu, trzecia dama honorowa tej xżny.

— Podług zebranych teraz urzędowych wiadomości, sama xżna Berry, niebyła wcale w ręku władz francuskich, i stanęła już w Nice, przejechawszy w towarzystwie koniuszego swojego P. de Ménars całą Prowancyją, gdzie wylądowała po opuszczeniu statku *Carlo Alberto.*

— Deputowani strony opozycyjnej zgromadzili się byli 22 b. m. u P. Lafitte, i mianowali komitet s PP. Odilon-Barrot, Mauguin, Lafayette, Lafitte, Cormenin i Comte, dla ułożenia wykładu powodów ich zachowania się podczas ostatniej sessyi.

— P. Serullas, znany chémik, jeden z najczynniejszych członków tutejszej Akademii nauk, zachorował niebespiecznie na cholerę.

— Piszą z Oran pod d. 27 Kwietnia, iż Arabowie zebrawszy się w okolicy w liczbie około 500 ludzi, napadli 23 t. m. na wysłany z miasta dla ćwiczeń oddział artyllerzystów; szczęściem, pośpieszono im wcześnie na odsiecz, i ułatwiono możność cofnienia się wraz z działami. Wypadek ten dał powód do wycieczki; i jen. Boyer wyszedłszy z miasta na czele 2000 ludzi mścił się na pobliższych pokoleniach. Lecz do czasu znacznej jakiej wyprawy do Tremecen, nie można spodziewać się wielkiego skutku s podobnego rodzaju cząstkowych wycieczek.

Bruxella 24 *Maja.* Izba reprezentantów przyjęła w dniu dzisiejszym projekt prawa o monecie, z dodatkiem znoszącym karę śmierci na fałszerzy, większością 60 głosów przeciw 6.

— Dr. Eliazin Carmoly, mianowany został Wielkim Rabbinem Belgijów; jest to pierwszy przykład od czterech wieków, iż starozakonni mieszkańcy Bruxelli będą mieli duchownego swej wiary naczelnika. *(J. S. P.)*

Lwów 15 *Maja.* Dziennik urzędowy, dołączony do Gazety Lwowskiej z d. 15 Maja. r. b. zawiera w języku niemieckim Postanowienie N. Cesarza Jegomości Wszech Rossyi, Króla Polskiego, udzielone przez Ces. Ros. Posła w Wiedniu, C. K. Kanclerzowi Domu, Dworu i Państwa, Xiążęciu *Metternichowi.* Wspomniona Gazeta Lwowska umieszcza to postanowienie w języku Polskim, jak następuje:

«N. Cesarz Jmć Wszech Rossyi rościągnął świeżo znowu dobrodziejstwo amnestyi na wiele klass osób, w rewolucyi Polskiej skompromitowanych, które dotąd s pod tejże wyłączone były, a to w sposobie następującym:

a) Co do poddanych Państwa Rossyjskiego s klass wyższych:

Uczniowie, nauczyciele, szlachta i inne osoby dobrego urodzenia z Gubernii zachodnich Cesarstwa Rossyjskiego, którzy s powstałemi korpusami wojska, jako podoficerowie i szeregowi na ziemię Austyacką schronili się, mają wolność udać się do łaski Cesarza, jak to już oficerom dozwolono było.

Każda taka osoba podać ma tym końcem osobną prośbę, która w miarę przewinienia proszącego pod rozwagę wzięta będzie.

b) Co do poddanych Rossyjskich s klassy gminnej.

Ci przypuszczeni będą do amnestyi, skoro do domów swoich powrócą.

c) Szlachta, uczniowie i inne osoby dobrego pochodzenia, urodzone w Polsce, które jako podoficerowie i szeregowi służyły, otrzymują łaskę, w jakichkolwiek pierwotnie zostawali stosunkach, ponieważ Najjaśniejszy Cesarz Jmć Rossyjski rosporządzenia na korzyść korpusu *Rybińskiego i Giełguda* wydane, i na te także osoby rościągnął.

d) Podobnież podług oznajmienia Jenerała Gubernatora Wojennego Kijowskiego, Wołyńskiego i Podolskiego Hr. *Lewaszew* z d. 12 (24) z. m., zbiegi wojska Rossyjskiego i jeńcy wojenni, którzy w szeregach rokoszanów Polskich służyli, i jako w błąd wprowadzeni lub złym przykładem uwiedzeni, lub też do służby przymuszeni uważani będą, i podług wyraźnego roskazu Najjaśniejszego Cesarza Jmci Rossyjskiego, skoro dobrowolnie terrytoryum Austryackie opuszczą, wrócić mają bez żadnej kary, mogąc w dawniejszej swojej służbie wojskowej nadal zostawać. *(Dz. Pow.)*

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— NN. Cesarstwo JJmć Austryjącey przybyli 18 b. m. w pożądanym zdrowiu do Laybach.— *Journal des Débats* otworzył składkę na pomnik dla Kazimierza Périer, i do 24 Maja, zebrano już z niej w kantorze gazety przeszło 10,000 fr. Król, roskazał oznajmić rodzinie P. Périer, iż żąda być umieszczonym w spisie i wniesione na ten koniec przez J. K. M. i jego rodzinę summy wynoszą 195,000 fr. — P. Bérard, professor Paryskiej lekarskiej szkoły, porównywał wagę mózgu zmarłego Dra Cuvier, z wagą znanych dotąd największych mozgów. Waga żadnego s tych ostatnich nieprzewyższała 2 funtów 11 uncyj, mózg zaś Cuvier waży 3 funty 14 uncyj. — Piszą z Rzymu, iż sławny filolog Mezzofanti, przybywszy tam z Neapolu, gdzie nauczył się jeszcze języka chińskiego, zapadł nagle na zdrowiu i zwaryjował. Przeszłego roku, gdy mieszkańcy Bolonii znajdowali się w wielkiej trudności względem obrania osoby, którąby można posłać do Rzymu za deputowanego, jeden z wyborców powiedział, iż nikogo niewidzi ku temu sposobniejszego nad żyjącą wieżę Babilońską; dziś, dowcipne to nazwanie, zdaje się zupełnie usprawiedliwionėm: nieszczęśliwy bowiem Mezzofanti mówi wszystkiemi razem językami europejskiemi i azyjatyckiemi, tworząc z nich dziwną plątaninę, rzeczywiście przypominającą dochowane w Biblii podanie o babilońskiej wieży.—Winnice w Loiret i Burgundyi mocno ucierpiały od mrozów—Ubogi szewc, Jan Bordas, mieszkający w Pron, we Francyi, za jednofrankowym losem wygrał na loteryą zamek d'Arcueil, wartości 200,000 fr.—Zbrodnia okropna popełniona została, w najludniejszéj części Paryża, na ulicy Montmartre. 20 Maja po nocy znaleziono P. Desgranges, byłego Rektora Uniwersytetu, jego żonę i 30-letniego syna, zamordowanych. Kiedy wybito drzwi ich mieszkania, które zabojcy starannie zamknęli, P. Desgranges, ojciec, żył jeszcze, lecz już był bez mowy i wkrótce ducha oddał. Do okropności téj zbrodni dodaje jeszcze uczta, którą sobie zbójcy sprawili. Nakryli stół na sześć osób, pochłonęli wszystkie żywności, jakie się znajdowały, wypili siedm butelek wina; w usta zabitych powkładali kawałki jadła. Wszystkie pieniądze i srebro stołowe zniknęły; równie jak i papiery. S téj ostatniej okoliczności podejrzenie pada na krewnych, którzy dniem przedtém ponieśli wielką stratę przez testament PP. Desgranges, uczyniony na korzyść wspomnionego ich syna.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

Bank Polski. (Dokończenie.)

3) *Pożyczka na zastawy.* Bank przyjmuje w zastaw: 1. Papiery publiczne. 2. Kosztowności to jest: złoto, srebro i drogie kamienie. 3. Płody i wyroby krajowe jako to: żelazo, miedź, wyroby wełniane, bawełniane i lniane i t. p.

Te ostatnie jeżeli na powolność zasługiwały, położenie banku niedozwalalo rościągać tejże względności do zastawów na papiery publiczne i kosztowności, które raczej są środkiem użycia korzystnie zbywających funduszów, niżeli bezpośredniém wsparciem przemysłu i handlu. Papiery przeto publiczne, które w czasie wypadków wojennych nadto znacznemu zniżeniu ulegając, mogły bank wystawić na niebespieczeństwo utraty zaliczenia, gdy do wyjścia terminów, ich właściciele nie zgłosili się do wykupna, stosownie do przepisów na giełdzie sprzedane zostały, kosztowności zaś, a mianowicie srebra na publicznych licytacyjach powiększej części zrealizowano. Zachowano atoli te kosztowności, których wyprzedaż w okolicznościach ówczasowych na znaczne szkody właściciéli wystawićby mogła. W ogólności pożyczki na zastawy w stosunku do pozostałości roku 1830 więcej jak o połowę zmniejszone zostały.

Ogół obrotów tego rodzaju był następujący: s końcem r. 1830 pożyczki na zastawy wynosiły zł. 3,737,417 gr. 19, w roku 1831 wypożyczono zł. 688,946 gr. 4, było razem zł. 4,426,363 gr. 23; s tego wpłynęło zł. 2,818,977 gr. 20, pozostawało s końcem r. 1831 zł. 1,697,376 gr. 3.

4) *Zaliczenia.* Utrudnione w kraju, a z zagranicą zatamowane związki więcej jak przez dwie trzecie części upłynionego roku, były powodem, iż znaczna część rachunków nie mogła być przed końcem tegoż roku pod właściwe tytuły przeniesiona. Gdy jednak i w tym stanie bank nie tak szukał rościągłości swoich działań, jak raczéj starał się zrealizować przypadające mu należności, pozostałość w zaliczeniach znacznie jest mniejsza od pozostałości tego rodzaju w latach poprzednich.

S końcem roku 1830 pozostawało na tym rachunku zł. 34,832,660 gr. 23, weszło na rachunek w ciągu roku 1831 zł. 186,814,889 gr. 18, razem zł. 221,647,550 gr. 13, ubyło złotych 199,720,564 pozostało s końcem roku 1831 zł. 21,926,986 gr. 13.

E. *Przedsięwzięcia handlowe i przemysłowe.* 1) *Drogi bite.* W roku 1831 nie odebrał bank od komissii rządowej spraw wewnętrznych i policyi żadnych nowych na budowę drogi kosztorysów.

Roboty rospoczęte w r. 1830 kontynuowane były w r. 1831 na trakcie krakowskim, łowicko-kaliskim, i innych, o ile wojenne wypadki dozwalały.

Roboty te stały się wielką pomocą dla ludzi przez różnego rodzaju klęski środków zarobku pozbawionych, szczególniej zaś dla ludności w małych miasteczkach przy fabrykach sukiennych zatrudnionej, która w pracy przy drogach sposobów wyżywienia się szukać musiała.

Na trakcie krakowskim wykończoną i do przejazdu otwartą została w r. 1831 stacia od Widomy do Michałowic.

Po przywróceniu porządku, xiąże feldmarszałek, objąwszy ster rządów królestwa, zwrócił swą uwagę na kontrakt między bankiem a komissyją rządową spraw wewnętrznych o budowę drog bitych zawarty. Wydaną przez siebie decyzyą utrzymał w swéj mocy zaszłe układy, co będzie nowym dla banku powodem zajmowania się tym przedmiotem z największą gorliwością. Ma bank niepłonną nadzieję, iż jeżeli potrzeba, kosztorysy dosyć wcześnie od komissii rządowéj spraw wewnętrznych otrzyma, mimo jednoroczněj przerwy w znacznéj części robót, potrafi w ogólném pięcioletnim terminie wywiązać się w zupełności s przyjętych na siebie obowiązków.

S końcem r. 1830 wydanych było przez bank na budowę drog bitych złotych 1,160,373 gr. 8, w r. 1831 wydano na ten przedmiot zł. 966,429 gr. 20, razem zł. 2,126,802 gr. 28; zwrócono bankowi 119,602 gr. 23; pozostało s końcem r. 1831 2,007,200 gr. 5.

2) *Magazyny.* Jedném z najważniejszych dobrodziejstw, które Najjaśniejszy Pan krajowi temu wyświadczył, jest najwyższe Jego postanowienie z dnia 2 Lutego 1830 r. przez które poleconém zostało bankowi wzniesienie w Warszawie obszernych magazynów, mogących pomieścić kilkoletnie zapasy zboża, wełny, i wszelkiego gatunku wyroby i towary, bądź z zagranicy przybywające, bądź na wyjście s Królestwa przeznaczone.

Wzniesienie tego rodzaju magazynów wymagało urządzenia przystani i portu spoczynkowego dla statków na Wiśle, s czém znowu łączył się projekt kanału, mającego rzeki Bug i Narew s korytem Wisły pod Warszawą zjednoczyć.

Wykonaniem tego tyle ważnego, tyle przemysł i handel całego kraju obchodzącego przedsięwzięcia, zajmował się bank już w roku 1830. Zebrawszy potrzebne wiadomości zakupił stosowne place nad Wisłą i przygotował plany budowy do przedstawienia ich pod zatwierdzenie rządu.

Wypadki rewolucyi wstrzymać musiały po większéj części te działania; lecz i w tym czasie nie spuszczał bank z uwagi wyraźnéj Najjaśniejszego Pana woli, i przygotowawcze przynajmniéj czynności, o ile możność dozwoliła, starał się posuwać.

3) *Mennica.* Przyłączenie mennicy do banku, jeszcze w początku r. 1830 projektowane, dopiéro s końcem tegoż roku przyszło do skutku. Stało się ono dla banku nader użyteczném. Wzmagająca się jak zwykle w czasach wojennych potrzeba brzęczącéj monety, wymagała ciągłego nią zasilania kassy wymiany biletów bankowych. Trzeba więc było besposredniego energicznego dozoru, aby w najkrótszym czasie jak największa ilość monet wybita bydź mogła. Trzeba było, aby bank w tej mierze niebył ścieśniany opłatą kosztów mennicznych, jeżeliby te istotne na fabrykacyą monet wydatki przenosiły. Po usunięciu tych przeszkód, przez oddanie sobie mennicy, bank wszelkiego dokładał staraniá, aby jéj nigdy na potrzebnych nie zbywało materijałach. Jakoż, warsztaty menniczne, przez cały rok, a często dniem i nocą były zatrudnione. Tym sposobem w ciągu upłynionego roku wybito: 1) w złocie, *a*) w złotych królewskich zł. 103,025; *b*) w dukatach hollenderskich zł. 2,922,246 razem 3,025,271; 2) w srebrze, *a*) w monecie grubéj zł. 5,109,446, *b*) w monecie zdatkowej zł. 3,322,003 razem 8,631,449; 3) miedzi, *a*) w sztukach po 3 grosze 154,114 gr. 9, *b*) w sztukach po groszu zł. 44,775 gr. 13 razem zł. 198,889 gr. 22.

Chociaż ilość wybitej monety zdawkowej nie przechodziła istotnéj kraju potrzeby, i ta dotąd nawet czuć się daje, jednakże bank, niechcąc posiadaczów monet wystawić na jakąkolwiek niepewność, obowiązał się monetę srebrną zdawkową w każdym czasie na monetę grubą zamieniać, i to ciągle dopełnia.

Tytuł VI.

Ruch monet w kassie.

Ruch monet w kassie był następujący: Do pozostałych w r. 1830 w sztabach, monetach i biletach zł. 5,891,518 gr. 7, przybyło w roku 1831 w tych wartościach zł. 103,923,196 gr. 4, razem 109,823,714 gr. 11; s tego, wydano zł. 102,587,461 gr. 16; pozostało s końcem r. 1131 zł. 7,236, 252, gr. 25, s których było w sztabach zł. 925,289, w monetach i biletach zł. 6,300,963 gr. 25.

Tytuł VII i VIII.

Zarobki i ubytki.

S tych wszystkich czynności następujące spłynęły korzyści: 1) s prowizyi od papierów publicznych, eskonty od wexlów, tudzież prowizyi od pożyczek i zaliczeń, po strąceniu prowizyi przez bank opłacanych zł. 3,066,463 gr. 11; 2) z negociacij papierów, wexlów i monet zł. 2,126,889 gr. 15; 3) z opłat składowego, depozytowego i t. p. zł. 36,212 gr. 25, razem 5,229,565 gr. 21.

Strącając s tego: 1) poniesione straty na sprzedanych papierach publicznych, zagranicznych i krajowych, zł. 4,138,984 gr. 26; 2) wydatki na administracyą zł. 554,721 gr. 20; 3) na koszta handlowe 279,670 gr. 4, razem 4,973,376 gr. 20, zostaje czystego zysku zł. 256,189 gr. 1, które, gdy kapitał banku jest zupełnie dopełnionym, stanowią dochód skarbu publicznego.

Te były działania banku w roku, który najsmutniejszą kartę w dziejach naszych zajmować będzie. Czynności banku w tej epoce nie podług wypadków, ale podług położenia w jakiém zostawał oceniane bydź winny. Głównym było celem utrzymać niezachwianie kredyt instytucji i cel ten szczęśliwie osiągnęty został.

Najjaśniejszy Pan, skreślając zasadnicze rękojmie dalszego bytu naszego, w mądrości swej zwrócić raczył uwagę, na ten instytut. A brzmienie artykułu 18 statutu organicznego, uświęcając tę łączność, która w pierwszych zarodach obu tych instytucij skojarzyła bank Polski s towarzystwem kredytowém ziemskiém, nie może jak tylko rozszerzyć ustalony już tych zakładów kredyt i pomyślniejszych przyszłości dla kraju niemylne rokować nadzieje.

BILANS.

Stan czynny:

a) W wexlach i papierach skupionych .	zł.	7,439,584	gr.	11.
b) W wexlach zagranicznych	—	922,648	—	19.
c) W papierach publicznych	—	35,392,892	—	27.
d) Na pożyczkach i zaliczeniach	—	37,315,695	—	10.
e) W przedsięwzięciach handlowych . . .	—	2.007,200	—	5.
f) W kassie	—	7,216,252	—	25.
Łącznie	—	90,314,274	—	10.

Stan bierny:

Zaspokojenie długu publicznego	—	5,357,586	—	20.
Wartości bankowe powierzone	—	26,725,403	—	11.
Bilety w obiegu	—	29,975,095	—	8.
Łącznie	—	60,058,085	—	9.
Po strąceniu stanu biernego od czynnego, stan majątkowy na d. 31 Grudnia r. 1831 .	—	30,256,189	—	1.
Fundusz uposażenia banku wynosi	—	30,000,000	—	—
Zyskano więc w r. 1831	—	256,189	—	1.

W Warszawie dnia 30 Stycznia 1832 roku.

Radca stanu prezes banku, *Lubowidzki.*

Sekretarz J ny, *Hassmann.*

Handel tytuniem Rossyjskim w Niemczech. Bremeńska handlowa gazeta zawiera następującą wiadomość: Tytuń rossyjski miałby zawsze znaczny odbyt w Niemczech, gdyby w Rossyi starano się więcej o dostawienie jego w przyzwoitej dobroci. Lecz nieszczęściem nikt o to nie dba: tytuń wysyłany bywa zawcześnie, przywieziony do portu składa się na okręt bez potrzebnej ostrożności od wilgoci. Przeszłego roku przywieziono do Bremen kilka paków Rossyjskiego tytuniu, ważących od 140 do 150 funtów; paki te po złożeniu w suchem miejscu straciły od 30—40 f. wagi. Wartoby pomyśléć o środkach zapobieżenia nieodbalstwu, tamującemu odbyt tak ważnego towaru. Tytuniu przychodzącego z Rossyi pod nazwaniem Polsko-Amersfortskiego (*Polnischer Kron-Amersforter Taback*) przywieziono do Bremen w 1831 r. na 50,000 r. sreb. Niemieccy fabrykanci mieszają go s tytuniem Amerykańskim. (*Dzien. Ręk.*)

— Następujący wyjątek z roczników Möglinskich (pisma zaczętego przez sławnej pamięci Alb. Thaera) może posłużyć za skazówkę co do zbytu zboża za teraźniejszej żeglugi. «Niemcy, s powodu małego zbioru w roku przeszłym, nie wiele zboża mają na sprzedaż; we Francyi pszenica od Lutego o 50 centimów podskoczyła: w Marsylii tak dalece schodziło na zbożu, że przestąpiono nawet prawne przepisy względem przywozu; w Hiszpanii i Portugalii niedostatek równie się czuć daje. W Danii ilość potrzebnego z zagranicy zboża oceniają na 626,880 berlińskich szeflów. Anglija będzie potrzebowała do dwóch milionów kwarterów.»

— Dr. Jenner robił doświadczenia z mlekiem wieloryba, który, według P. Cuvier, żył już około tysiąca lat, i przekonał się, iż zawiera daleko więcej części zsiadłych niż mleko zwierząt czworonożnych, i daje sér pożywny, tłusty i nader smaczny. Stąd może s czasem powstać, między spekulantami, nowy, wielce zyskowny przemysł wyrabiania séra z mleka wielorybiego. Jeszcze w 1824, podawano już w Anglii projekta założenia podobnej mleczarni na Szpitzbergu. (*Mag. f. d. Litt. d. Ausl.*)

KURS WEXLOWY i PIENIĘŻNY.

Petersburg 27 Maja.

Na Londyn	na	3 m.	pens.	$10\frac{7}{16}$.
— Amsterdam . . .	—	65 d.	——	52.
— — — —	—	3 m.	——	$52\frac{3}{16}$.
— Hamburg	—	65	d. sz. bko.	$9\frac{9}{16}$.
— — — —	—	3 m.	——	$9\frac{5}{8}$.
— Paryż	—	70 d.	cent	—
— — —	—	3 m.	——	$111\frac{1}{2}$.
Dukat nowy				10 — 70 —
Rubel złoty				3 r. 80 k.
— — srebrny				3 — $67\frac{1}{4}$ —

Paryż 28 Maja. 5% 97 fr. 50 cent. 3% 70 fr. 75 cent.

Londyn 26 Maja. 3% Konsol. $85\frac{1}{4}$. (*H. G. P. R. G.*)

Rozmaitości.

— Zaledwie wiadomą jest za granicami Anglii natura podatku zwanego *assessed taxes*, t. j. podatku, który każdy płaci stosownie do swojego stanu i któryby można nazwać osobistym. Takie podatki płacą się w Anglii od wszelkiego rodzaju służących: kucharzów, masztalerzy, pokojowców, od koni pojazdowych i wierzchowych, od psów, pudru, herbów na powozach i t. p. Tak, osoba trzymająca jednego tylko służącego, płaci zań podatku 1 f. sterl. 4 szyl. (30 r.); od 10 zaś służących 33 f. ster. 5 szyll. (831 r. 25 k.) Każda osoba używająca do włosów pudru płaci 1 f. sterl. 3 szyll. 6 pensów (29 r. 30 k.) Od każdego powozu z herbami płaci się podatku od 12 szyll. do 2 f. sterl. 8 szyll. (60 r.) Wszyscy na których te podatki ciążą, za niewpisanie się corocznie do xiąg poborców, narażają się na winę pieniężną 50 f. st. (1,250 r.). Wyjęci są od nich tylko członkowie rodziny panującej, i wszyscy z urzędu przy dworze noszący jej herby.

Jeden s członków izby Deputowanych francuskich, P. Cormenin, zdaje swoim wyborcom sprawę z jéj działań, w ciągu ostatniéj sessyi. Powtarzamy tu kilka celniejszych rysów tego sprawozdania, czyli raczéj oskarżenia, które da czytelnikom wyobrażenie do jakiego stopnia stronnictwa są na siebie zażalone we Francyi i jak jedno uważa i sądzi czynności drugiego.

«Większość, powiada P. Cormenin, odrzuciła wszystkie wnioski prawodawcze, podawane przez Deputowanych, jako nastające na prerogatywę Królewską—Krzyczy ona i oburza się na wszelkie mowy ważne i dobrze rozwinięte, wtenczas tylko zachowuje cichość, kiedy minister wstępuje na mównicę, jak gdyby rząd reprezentacyjny nie zalezał na ciągłem rostrząsaniu czynności rządu i na rozumowaném badaniu systematów administracyjnych, najpożyteczniejszych dla kraju.—Odrzuca wszelkie domaganie się oszczędności, jako osobistą obelgę—Z liczby robi prawo a wrzawą zastępuje rozumowanie—Członków lewej strony usiłuje okryć ohydną zmazą buntów i zamieszek — Tak zapełnia kommissye biór, że na 63 komisarzy liczy się 59*ciu* partyi ministerijalnéj, a *patryotyczne* (*) prowincye Francyi skazane są na prawdziwą niewolą w osobach swych reprezentantów—Głosuje przeciw wszelkim środkom oszczędności, odrzuca poprawy dążące do obalenia kilku urzędów w jednej osobie (cumuls), urzędów *bez-troski* (sinécure), pensyj nieprawnych, lub zbyt wielkich, pobieranych przez Szuanów, ministrów, parów, senatorów — Głosuje przeciw wolności druku, bo daje policyi 1,500,000 franków, na tajne wydatki, które będą użyte na umorzenie dzienników — Głosuje przeciw wojsku, bo oddaje podwyższenie stopni oficerskich kaprysowi ministeryalnemu — Głosuje przeciw wolnościom gmin, bo zawiesza skład municypalności po wielu departamentach—Głosuje przeciw interesowi spożywaczów, bo utrzymuje granice prohibicyjne handlu zbożowego. — Głosuje przeciw uldze w podatkach, bo zachowuje w całości ciężar umorzenia, podatki od trunków, od soli, tabaki i inne ciężary, dotykające szczególniej klassy ubogie i uciśnione —Przyjmuje prawo najważniejsze dla niej i dla Francyi, prawo żywotne, prawo przychodów, w dwóch posiedzeniach, to jest w czasie krótszym niż trzeba na przestawienie jednego przecinka w jéj urządzeniu, lub na opalenie jéj korytarzy—Nakoniec w ostatnich chwilach tak jest zadyszana, znudzona własném życiem, sobą i innemi, że wali cios na cios, prawo na prawo, ile jéj każą, ile jéj podadzą, bez rozbioru, bez dyskusyi, bez żadnego zastanowienia, mechanicznie, na wpół siedząc, na wpół stojąc, i głosuje jak P. Bóg da—Prezydent ochrzypł nagląc jak można czytanie tego stosu szpargałów prawodawczych. Zaziajani Kwestorowie potnieją, śpieszą, gryzmolą, wywołują członków na cztery wiatry świata. Ale nic s tego! reprezentacya narodowa znikła jak woda w przetaku. Ławki środkowe próżne, ustały ochrzypłe krzyki o zamknięcie sessyi . . . . . . Jeżeli porównamy długość upłynionego czasu z jego użytkiem, byłaż kiedy nikczemniejsza sessya? Spis imienny; spóźnione posiedzenia; kłótnie ustawiczne o urządzenie izby; kłótnie i łajanki osobiste; próżne apostrofy; głosowania niepotrzebne; komunikacye rządowe o rozruchach w kraju; przygody wszelkiego rodzaju; inicyatywy stracone; poprawy bez sensu; hałas, wrzawa, przywoływanie do porządku; usprawiedliwianie porządku dziennego; krzyki, śmiechy, poziewanie, gadanina, zamykanie, zawieszanie posiedzeń, odkłady, oracye nieskończonej długości; rosprawy historyczne, naukowe i technologiczne; zagadnienia źle wysłowione i źle zrozumiane; owoż na takich to, wcale nie zabawnych, rozrywkach, zeszła większa część sessyj — co Francya na tém zyskała? Niech odpowie sama!»

«Po dziewięciu miesiącach prawodawstwa najwrzaskliwszego, nużącego a czczego, raczyliśmy najłaskawiej udzielić najbardziej obywatelskiemu s Królow 20,000,000 talarów na skromne utrzymanie monarchii 'szlacheckiej — Włożyliśmy sobie na karki budżet tak ciężki, iż przeszło o 530,000,000 większy jest od massy zwyczajnych podatków. Stworzyliśmy parów ministeryalnych, piąte koło do wozu, oparte na koszlawej osi kategoryj, i, żeby nadać ruch téj nędznéj kolasie, sfałszowaliśmy zasadę swobód ludu. Oto są trzy główne dzieła sessyi — reszta, da Bóg, poźniej.» i t. p. i t. p.

W takich to wyrazach mówi o izbie deputowanych jeden z jéj członków; w przekładzie staraliśmy się jeszcze złagodzić ostrość textu, dochodzącą do nieprzyzwoitości. Jakkolwiek w wielu miejscach P. Cormenin może mieć słuszność za sobą, jakakolwiek jest zawziętość partyj, czyliż godzi się w takim tonie mówić przed całym światem o obradach ciała prawodawczego, reprezentującego naród? Uważając bezstronnie sposób parlamentowania Francuzów, niepodobna nie zgodzić się na to, co, niechcąc może, wyznał jeden z najlepszych ich pisarzy, Filaret *Chasles*, w swéj rosprawie o wpływie rządu reprezentacyjnego: «że naród francuski nie skończył jeszcze swego wychowania, *że teraz dopiero uczy się parlamentować*. (Tyg Cz. II. str. 250).

(*) Niepodobna wiedzieć co znaczy ten wyraz: bo ile partyj, tyle jest sprzecznych wyobrażeń do niego przywiązanych. *Wyd.*

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 30-го Маія, 1832. *Цензоръ О. Сенковскій.*
W DRUKARNI WOJENNEJ.